

Megjelenik a Társalkodóval együtt minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetni helyben a szerkto's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner - Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy más külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés főlvetetik 's pontosan közöltetik.

Az előfizetéssel elkésteknek a „Jelenkor és Társalkodó 2dik félévi folyamából még teljes számú példányokkal szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT Magyarország és Erdély (megtiszteltetés a bécsi gazdasági Egyesület részéről; nemzeti színház; halálhír; (főrendi ülés, részletes folytatása 's visszauzenet a' törmezi panasz tárgyában, országgyűlési választmányok 's legújabb határozatok; k kir. leirat a vallás tárgyában, felirás 's törvényzikk-javaslat a' g. nem egyesültek ügyében 'sa t.); a' honi gyümölestenyésztés érdekében; Bácsmegeye: követi jelentésekre, pótlékutatisások, Zabolcsmegeye: a' bűntető 's javítórendszer részletes vitatása; somogyi löverseny; Sárosmegeye: pótlékutatisások a' k. kir. előadások nyomán; magyar nyngpénzintézet; 'sa t.)

Szerbia (választási utóhangok.) 7

Spanyolország (Valencia és Santander is fölzendültek; Zarbano Cerverába vonult; a' zendülés napról napra terjed: Espartero Valenciához közelelt; 48 tartomány közül 31 zendült föl; Espartero hazaárulának nyilvánított.)

Törökország (ujjonzállítás; Albrecht porosz kir. hg; a' jezsuita kolostort a' nép földülja.)

Oroszország (a' görög papság a' nyugati kerületekben folyvást szaporítottatik; rendelet sibiriai száműzöttek iránt.)

Külföldi elegy hír.

Értesítő. — Melléklet gr. Széchenyitől.

Magyarország és Erdély

A' gazdasági egyesület Bécsben jun. közgyűlésén Károlyi György gr. békésmegeyei s Andrássy György gr. sárosmegeyei főispánt, továbbá Czindery László vasmegeyei főisp. helyettesét, Csapó Dániel tb. 's Török János uu. rend. tagjait nevezte ki.

(**Nemzeti színház**). Szombaton, julius 15kén, bérlétszűnéssel, Laborfalvi Róza jutalomjátékaul először adatik SILVIO, eredeti drama 5 felv., irta Ney Ferencz. —

Közelmult hó 19dikén hunyt el tüdővészben élte 29dik boldog házassága 12d. évében Szécsényben Beke Gábor Nórád 's több megeyei táblabíró urnak hitese, szül. Laczai Margit asszony. A' szelid 's példás nőnek kora kimúltát előzvegylt férje 's öt elő gyermekei kesergik. **Beke hamvainak!**

Birtokképeség.

Nemzetiségünk egyik főbiztosítékát találok abban, hogy mostani képviselőinknek joga is hatalma is vagyon az alkotmányi jogokat törvények által a' nemzetiség elfogadásához kötni. E' biztosíték mellett következöleg vélném a' birtokolhatlanság békóit szétörhették. Én a' nem-ns birtokosakat két felé osztanám 1) Olyanokra kik birhatnak szabadon, de politikai jogok nélkül. 2) Olyanokra, kik a' birtokkal együtt politikai jogokat is nyerendnek. Az elsőkre nézve kívántassék meg: a) hogy honfiak legyenek, születés-különbség nélkül, honfinak pedig csak magyar családból származott, vagy legalább tíz évig rendszeren honunkban lakó ipart vagy kereskedést üző egyed tekintend. b) A' birtok annak, ki azt a' törvény által kiszabott módon szerzette, sajátja 's birhatja és eladhatja minden honfinak szabadon. c) **Mivel itt a' birtokkal nincs politikai jog összekötve, a' magyar nyelv csak ajánltatik, de nem conditio sine qua non.** Egyéb-iránt illy nemtelen birtokos, személyére nézve azon megeye törvényhatósága alá tartozik, hol megtelepült 's ha városban vagyon r. lakhelye, a' város bírósága alá.

De azon kérdés keletkezik immár: mikép gyözdjünk meg arról, hogy azon nemes birtokos, ki politikai jogokat is követel, **magyarul tud**, 's mikép örizkedjünk a' kijátszatás veszélyétől?

Erre nézve csekély véleményem szerint, **szigoru vizsgálatot** rendelnek. Nevezessék ki t. i. egy állandó küldöttség, melly a' megeyei gyűlésen közbizodalommal választandó elnökből 's több tagbul állván, minden nem-ns, ki a' birtokképeségen kívül politikai jogokat is kíván birni, köteleztessek magát ezen küldöttségnél bejelenteni, melly őt magyar nyelvbeni szigoru vizsgálat után a' politikai jogok gyakorlataira képesnek mondja ki, de nagyobb biztosítás 's némi részrehajlás elkerülése miatt, ezen vizsgálat nyilván történjék, a' választmány minden politikai joggal felruházott nem nemes birtokos nevét egy rendes jegyzőkönyvbe iktassa 's vizsgálati eljárását közgyűléskor terjessze elő, hol a' nem nemes birtokos, ha nincs ellene lényeges kifogás, a' politikai jogok gyakorlatában megerősítettik 's ez iránt neki megeyei bizonyítvány adatik. 3) Határozassék a' politikai jogok gyakorlathatása feltételül bizonyos birtokmennyiség, ha úgy tetszenék, minden megeyének terjedelméhez 's nemességéhez arányozva. — Csekély véleményem szerint tehát három fő qualification volna szükséges hogy a' nem nemes birtokos politikai jogokat nyerhessen, a' honfúsítás, nemzetiség-elfogadás 's bizonyos birtokmennyiség.

A' fentebb érintett vizsgálatot olly szükségesnek tartom, hogy e' nélkül, a' politikai jogok gyakorlathatása feltételei közül inkább egészen kitorleném nemz. nyelvünket, hogysem olly törvényalkotassék, mellyet ki-ki akkor követ, ha kedve telik, törvény melly nemzetiségünkre nem hozna egyebet gúnyul. A' megeyei utatisásokból kitünik, hogy nagy rész, — a' nemzetinyelv tudását kötő a' birtokképeséghez, de e' qualificationról maggyőződni, csak olly eszközök által lehet, melyek in ultima analysi a' fenérintett vizsgálatul ugyanazok. Sugyanez okbul különözném a' nemnemes birtokosokat két részre: ollyasokra t. i. kik egyedül birtokot, 's ollyasokra is kik birtokot is politikai jogokat is birjanak. Mert hiszen ha a' birtokképeséget a' politikai jogoktul el nem választjuk, milly csekély leszen azok száma, kik e' szigoru vizsgálatot, (pedig szigoru vizsgálatnak lennie kell) kiállni fogják 's hány honfi leszen akkor, ki nemzeti nyelvünket nem ellenséges daczból, hanem inkább az érdek 's nemzeties nevelés hiánya miatt nem tanulta — ismét kizárva mindenből mi nem város, vagy jobbágyföld? — Tudom, egy darab időig kiolthatlan fog maradni keblünkben azon sötét gyanus, mellyet egy honunkban létező népfaj hálátlan része ébresztett, — de higyük el, vagy ezen népfaj közt sok, ki nem gondolkozik így, ki tántoríthatlanul hordja szinte keblében szeretett nemzete 's fejlődme iránti köteleességeit. Más részről ott van a' szorgalmas, loyális német népfaj, mellynek nem kell egyéb, mint érdek, hogy velünk összeolvadjon, azért, adjanak uraim, neki birtokképeséget! 's megvetik sok nem nemesnek keblében a' honszeretet első alapjait, **mert kimondhatlan valami vonz és csatol a' szabad tulajdonhoz és kétszeres erővel ragaszkodik a' kebel azon édes honhoz, mellyben szabad birtoka vagyon!** Azért szerény véleményem: Engedtessek meg a' politikai jog nélküli birtokképeség, nyelv-qualification nélkül*) a' politikai jogok, igen azok legyenek egyedül a' nemzetiség elfogadásának jutalmaj; de a' birtokképeséget illy szigoru föltétthez kötni, (szigorunak mondam, mert a' nélkül rosszabb a' semminél) nem tartom célirányosnak, — hiába, hol a' nemzetnek hitre van szüksége, — hol az adásvevés akadályinak lelánczoltatásáról van szó, ott illy békőzés csak ármány 's kijátszásra adand alkalmat, pedig mind két részről, eladó szintugy mint vevő részéről sőt hinni lehet hogy az eladó, bizonyos önérdéki tekintetből, igen is engedékeny leszen a' pénzes idegen ajku nemzetietlensége iránt.

*) Ezt még most talán legföljebb gyáralapítókra volna szoritni tanácsos. A' szerk.

Ellenben a' politikai jogok részesítésénél megszűnik a' kereskedési, a' magányügy; itt kirekesztöleg a' nemzet ügye lép elő! — A' birtokot átadja a' honfitárs honfitársának, a' politikai jogokat a' nemzet, a' nemzetisült polgárnak.

Egyébiránt a' birtokosok közti különbség 's politikai jogok elválasztása a' birtoktól — tetteg gyakorlatban is van nálunk, — mert mi egyéb a' nemes és libertinus közti különbség ugyanezen különböztetésnél?

Az való, hogy ezen elkülönzés által a' nemesi szabad birtok egy része megfosztatnék ideiglen politikai jogaitól, szóval bizonyos intercalaris vagy ideigleni vacantia támadna a' politikai jogokban, de hisz ez némileg most is megvan 's mostani körülményinkben még is tanácsosb, mint, ha azok olly kezekre kerülének, mellyek vést hoznának nemzetiségünkre!

Szerény nézetim mennyire közelnek az alapos-sághoz, az több e' tárgy eszmecseré által fog kitünni, vagy akkor, ha a' birtokképeség országgyűlésileg is tárgyalás alá fog vetetni. Pe lát h y István.

Országgyűlési közlemény.

(**Jun. 28iki főrendi ülés folytatása, a' törmezei panasz tárgyában.**) A' köv. nemes gróf így nyilatkozott a' RR. uzenete védelmére: az országgyűlést ő sem tartja itélőszéknek, de mégis annak legfőbb hatóságai egyikét abban látja, hogy felügyeljen arra, mikint mind egyes választók, mind egész törvényhatóságok választási szabadsága épen tartassék. Az autonomia elvét, minélfogva minden megeye önmaga orvosolhatja a' választás alatt történt sérelmeket, igen czélszerűnek tartja azon magyarországi thatóságokra nézve, mellyek autonomiájokat gyakorolhatják; de Horvátországban ezen autonomia igen gyöngye lábön áll és csupán az országgyűlés segélyével tartathatik fen. Mint-hogy tehát H. ország tartományi gyűlése az országgyűlés segédhatása nélkül akarattját nem nyilváníthatja, szükség, hogy a' törvényhozó test e' tárgyba elegyedjék annyiban, hogy a' tartományi gyűlés összehívatasát eszközölje. A' zágrábi püspök általános alkotmányos eszmékből indult ki, pedig itt nem arról van szó: minnek kellene lenni 's mit alkossunk, hanem arról: mi van? beszédében többet szólott Magyar- mint Horvátországról, pedig ezek közt nincs analogia, mert: mondjon ő nmga törvényt, minélfogva a' nemességnek a' horvátországi tart. gyűlésen személyes megjelenési joga eltöröltetett; holott M. országban e' jog törvény által töröltetett el a' képviseleti rendszer behozatalával. Ő azt tartja, hogy itt a' felek teljes kihallgatása nélkül itélet hozni nem lehet, de épen ezen elvből pártolja a' RR. uzenetét. A' dolog állása kétséges, mert mellette és ellene hiteles személyek bizonyítottak; itt tehát senki egyéb nem határozhat, mint maga Horvátország. Mi akár elismernök a' követek törvényességét, akár nem: minden esetre itéletet mondanánk; nem lehet tehát egyebet tenni, mint azt, mi a' RR. uzenetében foglaltatik, t. i. megkérni ő felségét, hogy a' bánt új gyűlés-tartásra utasítai méltóztassék. Ha plenipotentiariusról van szó, 's a' a' kérdés: vajjon a' megbízás a' megbízónak akarata szerint keletkezett é vagy nem? akkor leghe-lyesebb 's legtermészetesb magát a' fölhatalmazót kérdezni meg. Ő legalább ha H. ország követe volna, maga kívánna illy elégtételt. Többen a' szónokok közül a' mult országgyűlési közép-szolnoki petitio példájára hivatkoztak, melly a' két tábla megegyezésével ő fels. hez fölterjesztetett, 's a' következtelenség vádjától tartottak, ha a' jelen esetben más történnék. A' dolog, mintán magok a' vádlottak közül némelylek egyik másik ténynek valóságát nem tagadják, nem pusztá expositio többé, hanem olly tények összesége, mellyekről határozottan elmondhatni, hogy törvénytelenek. Elismerték ugyan az elnöknek bizonyos körülmények közti elhalasztási jogát, de lehetlennék látták, hogy meg sem

kezdett gyűlésnek folytatása lehessen. Arra nézve, hogy a' turopoljai nemesség otthon sem gyakorolnak személyes tanácskozási jogot, annyival kevésbé lehet tehát nekik országgyűlési személyes jogot tulajdonítani: választottat, hogy p. o. a' hajduk otthon nem, Szabolcs megye gyűlésén pedig tanácskozási jogot gyakorolnak, mint más nemesség; sőt maga a' zágrábi püspök is p. o. Zágráb városában nem gyakorol municipális jogokat, az országgyűlésen pedig nagy mértékben gyakorol törvényhozási befolyást. A' tanácskozásiok egy részét a' megyék autonómiájának különféle felfogásból eredt különböző meghatározásai tevék. Egyik rész azt állítja, hogy ha szinte az országgyűlést törvényesnek tekinteni nem lehetis, mindazáltal annak vizsgálata alá esik minden nyilvános tett, s arra helyeslése vagy roszalása bélyegét nyomhatja; másik rész pedig különbözőnek mondja a' m. megyék állását más országok választó testületeitől; ez utóbbiak ugyanis, mint politikai hatóság, azonnal a' választás után megszűnnek, ellenben a' m. megyék a' politikai hatóságot a' választás után is gyakorolják, követeik tetteit megbírállhatják s azokat vissza is hihathatják; honnét természetesen következik, hogy más országgyűlések felvannak ruházva azon hatalommal, hogy a' követeik választásának törvényessége fölött bíraskodhassanak, nálunk pedig a' követ nemcsak választás alatt, hanem azután is a' választók politikai hatalma alatt áll, és így az országgyűlésnek semminemű felügyelési s bíraskodási jog fen nem marad. Ezen vitát az elnök föh. azzal végzőbe, hogy az igazság itt is a' közepen van, s egy részről ugyan a' megyék jogait megóva szükség fentartani, de más részről azokat annyira kiterjeszteni nem lehet, hogy maga az országgyűlés a' törvényhatóságok közvetlen befolyása alatt álljon. Másik és hevesebb részét a' vitatásnak az illyrismus kérdése tevé. Egy fiatal horvát báró előadni igére azon veszélyes tanokat, gúnyda'okat stb. melyek már felsőbb helyen is rosaltatnak, s bebizonyítani igéré, hogy a' veres sapkát viselő csillagos és félholdas illyrek éjjel szentelték föl idegen zászlókat, s az ezen tettet hütlenségi bünné bélyegző 1536. 40ik tcz. ellenére éjjel, szabad ég alatt, kivont kardokkal esküdtek az alá; hogy Gay milly féltelenséget idéz elő az ifjuság és kispapokban, stb. bebizonyítani igéré, hogy az illyrek M. országtól elszakadni s több szláv néppel egyesülve független nagy illyr birodalmat alapítani szándékoznak, ezen tervökkel már 1832-ben foglalkodtak, s így, hogy az illyrismusi agyrem nem reactio, hanem valóságos actio kitűzött czélok elérésére sat. Minthogy tehát ő sem az illyr forradalmi vörös sapkának embere, sem kreis-kapitányság alá nem akar kerülni, hanem jó királyához hív m. nemzet tagja maradni: pártolja a' RR. üzenetét, melyet a' sarkából kiemelt törvényes rend visszaállítására szükségessé lát. — A' dolog mellett s ellen elszavalt érdekes és tartalmas beszédek közül többet közölni hely' sidő szükségem engedvén, közlöm a' végzést, melyet az elnök föh. abban jelentett ki, hogy a' főrendi tábla többsége a' RR. feloszlatni akarja, hogy az üzenetben kijelentett kívánatkától álljanak el. A' gyűlést ő fhege köv. nagyérdékű szavakkal végző: „szabad legyen a' 10. országgyűlésen elnökséget viselt elnöknek némelly szavakata a' m. fő RR. ezen barátságos tanácsomat vegyék tehát a' m. fő RR. elnökségét viselem, fontosak a' körülmények, melyek közt e' jelen o. gyűlés tartatik; fontosak a' tárgyak, melyek felveendő, s ezek a' köztársaság javára azok nélkül, miket érinték, el nem intézhetnek.“ A' fő RR. viszonzóüzenete a' turmezei kérdésben következik

A' fő RR. nek a' turopoljai panasz ügyében viszonzóüzenete.

„Ő cs. kir. föh. és a' m. fő RR. a' turmezei gr. panaszos jelentése érdemében közölt üzenetét a' tek. KK. és RR. nek tanácskozási alá vevén, őszintén kijelentik, hogy ezen ügyet mostani állásban még a' azon mód szerint sem látják fölterjeszhetőnek, melyet a' t. KK. és RR. üzenetökben javaslanak. Mert azonkívül, hogy a' t. KK. és RR. felirási javaslatában némelly tények és jogok elismerése is rejlik, melyek nincsenek olly világosságban, miszerint azokra or-

szágos fölterjesztést alapítani lehetne, még a' mi fötekintet érdemel, az a' dolog természetes rendéből kifejlődött hosszas orsz. gyűlési gyakorlat, melynek utmutatása szerint minden s érlelmes tárgy, mielőtt orvosoltatása országgyűlésileg szorgalmaztatik, előbb a' fejdelem elibe, ki a' törvények megtartása fölött őrködő közigazgatási hatalmát gyakorolja, fölterjesztendő. Mely bevett szokástól eltérni, és a' tárgyakat rendes utjokról elvonni annál kevesbbé tanácsos, minthogy így eláraszthatnák az orsz. gy. rendeltetése körén kívül eső számtalan olly ügygel, melyek elintézése a' kormányzék rendes tárgyalására tartozik. Ezen okokból indulva ő cs. kir. föh. és a' m. fő RR. a' t. KK. és RR. nek egész bizodalommal felfelölítják, hogy a' kérdéses folyamodás szorgalmazását maga utjára hagyván, ezen tárgy fölterjesztésétől elállani sziveskedjenek. Végre mi a' t. KK. és RR. üzenetében érdeklött mozgalmakot illeti, melyek Horvátország keblében mutatkoznak: kijelentik a' m. fő RR. hogy mihelyt ezekről hiteles adatok szerint értesülnek, mindazokra nézve, melyeket a' nemzetiség magas érdeke kíván, a' t. KK. és RR. nek egyesülni köteleességöknek ismerendik.“

A' vallás tárgyában érkezett leirat köv.

Ő cs. kir. fels. azon felirás tárgyát, melyet a' KK. és RR. nek a' múlt országgyűlésről 1840. maj. 7kén fölterjesztettek, valamint a' vallás tárgyában ő fels. kegy. hozzájárultával alkotandó törvénynek azon felirás mellett előterjesztett javaslatát is a' KK. és RR. 1840. majus 11. kibocsátott k. kir. válaszban kijelentett legfelsőbb szándokával megegyezőleg, minden kitelhető gondnal és buzgósággal a' tárgy nagy fontosságához képest, éreitten megfontolá, melyet díeső emlékü nagyatyjával vétélkedve táplál; miszerint tudniillik valamint az 1790: 26 t. cz. az ország lakosai közötti egyesülés s őszhangzás által lön alkotva: ugy az e' tárgyban alkotandó újabb törvény is a' kölesönös szeretet és egyetértés kötelekeinek szorosbra fűzésére a' különböző hitű és vallásu honpolgárok közötti viszáldások mindennemű magvainak kiirtására s a' vallásosság és erkölcsiség kárával egybekötött e' tárgy fölötti nyilvános és magányos vitakozások elfojtására sükeresen s mennyire azt az emberi dolgok viszontagságai engedik, örök időkig vezessen: a' KK. és RR. nek tehát kijelenteni kegy. megparancsolá: hogy miután a' vegyes házasságokról s azokból születendő gyermekek vallásáról törvény általi gondoskodásnak azon módján kívül, melyet a' KK. és RR. az 1, 4 és 5. szakaszokban előadnak, azon szakaszok érdemének elintézésére más, nem kevesbbé üdős és biztos mód is találtatnék, a' lelkiössmérti szabadság megmentésének s a' vegyes házasságokra lépni kívánóktól minden erkölcsi kényszerítés eltávolításának mint fötekintetnek inkább megfelelő; ő cs. kir. felsége tehát attól, hogy a' vegyes házasságokból születendő gyermekek atyjok vallásában neveltesse, nem idegen ugyan: mivel mindazáltal az illy általánosságban hozandó törvényt a' lelkiössmérti szabadság fentebbi elvével nem másképp lehetne összeegyeztetni, mint csupán ugy, ha e' mellett a' különböző vallásu jegyeseknek tehetőségében álland, gyermekeiknek azon vallásbani jövőndő neveltetése iránt, mely nekik legkivánatosbnak fog látszani, kölesönös egyetértéssel szabadon megegyezni; ő cs. kir. fels. kegy. kívánja, hogy az illy jegyeseknek azon jog, miszerint házasságra lépni kor arról, hogy a' törvény által bevett keresztény vallások mellyikében akarják gyermekeiket nevelni, szabad szerződéseket köthessenek, tökéletes viszonyossággal minden módon biztosították olly hozzátétellel, hogy az illy szerződések minden esetben a' magány-kötelekek és szerződések tökéletes erejével birjanak; s csak ott hol illy alkukötések nem sikerülének, vagy pedig a' felek ezen alkukötési jogokkal élni nem akarnának, csupán ezen esetre határozatassék, hogy születendő gyermekek az apa vallását követni tartoznak. Ezek fölterjesztett tehát kegy. ohajtja ő felsége, hogy a' fölterjesztett törvényjavaslat a' KK. és RR. nek által ezen elvhez kélfőleg alkalmaztassék s ekkint módosítva, annak természetéből folyó további rendelkezésekkel egyetemben mihamarább legfelsőbb helyben hagyás alá terjesztessék. Egyébiránt stb. Bécsben, július 5. 1843. Szögyényi László s. k.“

Felirási javaslat a' KK. és RR. nek a' görög n. egyesültek állapotjában, mint az m. orsz. gyűlésről 1840. évi pünköszt hava 12kén fölterjesztett. Fölséges stb. A' görög nem egyesültek állapotjában az 1790: 27 tcz. nyomán azok sérelmei orvoslását, továbbá a' g. nem egyes. érsek választását, ennek és a' püspököknek beiktatását és az egyházi főszemélyek hátrahagyott vagyonának kezeltesét tárgyazó két rendbeli t. czikket ő cs. kir. fels. elibe ide mellékelve fölterjesztvén, azok helyben hagyatását s megerősítését alázattal kérjük. Kik egyébiránt s a' t.

Törvénycsikkjav. a' görög n. egy. valláson levők állapotjáról:

Az 1790: 27. t. cz. világosabb magyarázata véggett határozatit: 1. §. A' vallásos reversalisk, vagyis a' születendő gyermekeknek melly vallásban neveltetése iránt ezental köteendő kötelezések erónélnülieknek

nyilatkoztatnak. 2. §. Kijelentetik, hogy azok, kik 18 éves koruk eléreig a' g. n. egy. vallásban neveltetettek, a' nőszemélyek pedig férjhezmenetelük után, habár ezen időközött még nem érték is el, sem magok, sem maradékaik vallásos kérdés alá többé nem vételhetnek. 3. §. Az ezekután követt. vegyes házasságokból születendő mindkét nembeli gyermekek atyjok vallásában neveltesse. 4. §. A' törvénytelen születésű gyermekek anyjok vallásában neveltesse, következő vegyes házasság általi törvényesítésök esetében pedig azok, kik a' 7. élet, a' törvényes kort még el nem érték, a' vegyes házasságokból született gyermekekre nézve megszabott rendelet alá esvén, azok, kik a' 7. élet már meghaladták, továbbá is anyjok vallásában fognak neveltetni. 5. §. Olly esetekben, midőn eredetileg tiszta házasságokból az egyik v. másik házastársnak a' házasság ideje alatt más vallásra történt átmenete miatt v. házasságok válnak, azon gyermekek, kik az átmenetkor a' 7. élet már meghaladták, azon vallásban fognak tovább is neveltetni. mellyben az átmenet előtt nevelésük megkezdett, vagy neveltetniök kellett volna, viszont azon esetekben is, midőn eredetileg vegyes házasságokból tiszta házasságok válnak, a' gyermekek neveltetése megfordítva ugyanazon rendelet alá esik. 6. §. A' katolicusok gyermekeinek a' g. n. e. iskolák gyakorlása megengedtetik, ugy mindazáltal, hogy ezen iskolai gyakorlás a' g. n. e. tanított hittudományra és vallásos szertartásokra ki ne terjedjen, hanem ezen tárgyakat a' katolicusok tulajdon elveik szerint kath. tanító vagy lelkipásztoroktól tanulni s ugyanazon vallás szabályit gyakorolni tartozzanak. 7. §. A' g. nem e. ifjaknak megengedtetik, hogy bármelly külföldi, ugy mint ausztriai birodalmon kívüli tartományokban levő iskolákat akadály nélkül látogathassanak. 8. §. A' katolicusoknak megengedtetik, hogy g. n. egyes. valláson levő tanítókat tarthassanak, ugy mindazáltal, hogy a' gyermekeknek a' kath. vallásbani oktatás s gyakorlata nézve a' 6. §. ban megszabott föltétel teljesítessék. 9. §. A' vegyes házasságokból eredt válopörökre nézve megrendelt bíróság hatósága olly esetekre nem terjed ki, midőn a' házasságszerzés alkalmával g. n. e. valláson volt mindkét házastársnak közül valamellyik a' válopör lefolyta alatt vagy épen az elválasztási ítélet után a' k. vallásra megy által, illy átmenet sem a' már meghozott ítéletre, sem a' pör folyamára nézve változást v. már lefolyt pörnek az említett bíróság előtti megújítatását nem következtetheti. 10. §. A' csábítás, az akár egyeseknek, akár községeknek más vallás követésére igéretekkel, adományokkal vagy fenyegetésekkel intézett szorgalmazása, ugy viszont azoknak, kik a' gör. n. e. hitre már átmentek, a' g. n. e. hitre visszacsábítása szorosban tiltatik, és rendeltetik, hogy mind azok, kik hasonló cselekvésekben tapasztaltatnak, fenytőperbe fogatván, az illető törv. hatóság által a' vétség minemiségéhez képest büntetessenek meg. 11. §. Olly esetekben, midőn valamely görög n. egy. községnak egy része más vallásra átmegy, a' templom, parochia, minden egyházi épületek és mindezek fenállására szolgáló alapítványok azon felekezethek maradjanak használatában, melly az előbbi valláson megmaradt, és a' fenemlített egyházi épületek és alapítványok az átmenőnek csak akkor adassanak át, ha az egész parochia minden hívei minden erőtetés nélkül előbbi vallásukat elhagyván, más vallásra mennének át. 12. §. Minden, ezen törvényvel ellenkezésben levő rendeletek ezenel világosan eltöröltetnek.

Törvénycsikkjav. a' görög n. e. érsek választásáról, ennek és a' püspököknek beiktatásáról, és az egyházi főszemélyek hátrahagyott vagyonának kezeléséről. A' n. e. g. érsek választása, ennek és a' püspököknek beiktatása s ezen vallásbani egyh. főszemélyek hátrahagyott vagyonának kezelése iránt határozatit: 1. §. A' g. n. e. érsek mindenkor polgári biztos előlülése alatt választassék, és az érsek szintugy, mint a' püspökök, hivatalaikba polgári biztos által iktattassanak be. 2. §. A' g. n. e. egyházi személyek halála után hátrahagyott vagyon az illető polgári hatóságok által kezeltessek.

A' jun. 30ki főrendi ülésben. A' turmezei panasz tárgyában, készült viszon üzenet köziratba bocsátatván, Zarka orsz. b. itélőmester felovastatá az or. gyűl. szabad újságok iránti üzenetet. A' tárgyban először felszólt gróf előre bocsátván, hogy minden szabad sőt csak szabadságra törekvő nemzetnek is szükség sőt nélkülözhetlen a' sajtószabadság, hogy a' természet, értelem és haza törvényeiben gyökerezik, hogy a' szólásszabadság egykoru a' gondolat függetlenségével, s a' nyelv szabad mozgalmá ősidőtől fogva egyen-

lőjoggal birt a' test többi tagjaival, hogy miután a' feudális rendszer a' szólásszabadságot, mely a' független ember és szolga között már legrégibb időkben különbséget tett, megszorítá, a' nemzetek nem tője a' sajtó által segíte magán, mely azon arányban kezdé tulhatni a' szó működését, mint gép a' napszámását, — áttért hazai viszonyinkra. Szerint a' törvényhozásunkat csak egyházi tekintetben lepte meg a' censura, 's nyilvános életünkbe csak törvény nélkül jött be. Ezután rajzolni kezdé a' praeventiv censura és repressiv szabályok közti különbséget, 's az előbbi szellemi kényuraságnak mondá, melyen a' nálunk divatozó szólásszabadság sem segíthet. Kimondá, hogy mindenkor csak gyarló kormányok ápolák a' censurát, az erősek rosálák azt. Idézé udv. tanácsos Genz szavait a' censura mellett. Elismeré ugyan, hogy a' természetes rend azt kíváná, hogy előbb könyvek mentessenek föl a' censura alól, de rendkívüli állásunk által igazolva vélte a' rendkívüli eljárás, hogy mi a' hirlapokon kezdjük, t. i. a' megyék azon joga következtében, hogy követeket utasítják 's ellenőrzik, egyszerűsmind kötelességökké lesz követek minden lépteit figyelemmel kísérni, mi csak szabad orsz. ujság által eszközölhető teljes mértékben. Hasonló értelemben nyilatkozott az említett szónokon kívül még 13 főrendi tag, kiknek kijelentéseiből még némelyeket kiszemelünk. Egyik nem tagadá a' sajtó káros létét, ha annak kivései sajtótörvények által nem orvosoltatnak, de más részről még sokkal károsnak vélé azt, ha a' sajtó egyik fél kezében van 's egyedúrasságot üz, mert ha mind két fél egyenlőn van felfogyverkezve 's nyíltan támadja meg a' másikat, akkor erőt erővel visszatörlni lehet, de nem az ellenkező esetben; ezt a' sajtóra alkalmazva, hol sajtószabadság nem létezik, ott okokat ok ellenébe tenni nem lehetvén, egyik fél olly okokat hozhat elő czáfólatlanul, melyek által a' szabadság képzete elferdítették 's így az végveszéllyel fenyegettetik. Az emberi ész és gondolat polgári itélet alá nem, hanem egyedül örök gondviselés által felállított bíróság elibe tartozik. Nyilvánosság éltető eleme a' tanácskozásonak, 's csak azáltal lehet elterjeszteni azon közmegegyőződést, hogy a' hozott törvények helyesek és czélszerűek. Ezen nyilvánosság alk. éltünkben nem valami új tünemény, hanem annak minden erein úgy is végig hat, úgy hogy jelenleg annak csupán terjedtebb hatásáról lehet szó. Ezen gyorsan kezelt hirlapi nyilvánosság, ha általában üdvös, a' mi megyei szerkezetünknel, mely a' követek felett felügyelést gyakorol, mulhatlanul szükséges az. Csak általa hírhathatni el azon szemrehányást, hogy országgy. halogatók 's foganatlanok 's a' t. Ellenben a' RR. üzenete ellen 29 tör. tag nyilatkozott; kevesen ugyan olly értelemben, hogy a' sajtószabadságot általában kárhóztatták volna, hanem többnyire azon nézethez ragaszkodva, hogy szabad orsz. ujságokról előlegesen és kiszakasztatva intézkedni nincs helyén; a' RR. tehát előbb rendelkezzenek általánosan és kimerítőleg a' sajtóról. És e' nézet lett győztes 's végeztetett, hogy a' KK. és RR.eknek meg fog üzentetni, mikint a' főRR. mult országgy. üzenetök nyomán a' javaslatot ezen formában nem fogadják el, hanem kívánják továbbra is, hogy az általános sajtószabadságról történjék előbb intézkedés. A' tárgyban keletkezett válaszüzenet következő:

Válaszüzenete a' mgos főRR. nek a' t. KK. és RR. höz az országgy. ülési szabad ujságok tárgyában. Azon okokat, melyeknél fogva ő cs. k. f. hge és a' mgos főRR. az országgy. ülési hirlapok kérdését, mint a' sajtószabadság lényeges részét, legfelsőbb fokozatát külön a' sajtóügyének egész kiterjedésbeni felvétele előtt tárgyalni nem kívánták, a' legközelebből tartott két országgy. ülésen több rendbeli üzeneteikben eléggé kifejtették; ezekhez jelenleg is ragaszkodván, mivel ez uttal újabb ellenokokat a' t. KK. és RR. nem hoztak fel, ő cs. kir. főhge és a' mgos főRR. a' tárgy további vitásába annál kevésbbé hocsátkoznak, minthogy magok a' t. KK. és RR. mult országgy. ül. alatt az 1840ik évi mart. 10dikén tartott ülésből általküldött üzenetükben kijelentették miszerint elveik és nézeteik bővebb kifejtését fentartják azon alkalomra, midőn a' sajtószabadság elrendezéséről már munkálatba vett törvényzikket közleni fogják. Felszólítják tehát ő cs. kir. főhgsége és a' m. főRR. a' t. KK. és RR. ket egész bizodalommal, hogy e' tárgybani értekezések fonalát ott, hol a' mult országgy. alatt megszaktadt, felfogni 's az említett üzenetben kijelentett állapotásuk nyomán a' sajtó ügyét egész kiterjedésében elrendező javaslatukat velők közölni sziveskedjenek.

A' jul. 1sőjén tartott ker. ülésben kinevezett választmányok tagjai következők: 1) orsz. választmány a' sérelmek összeszedésére: megyei tagok dunáninneni ker. Kubinyi Ferencz Nógrád, Ambró Antal Bars; Thuránszky Péter Liptó, Pongrácz Gáspár Trencsény,

dunántúli ker. Sebestyén Gábor Veszprém, Simon János Soprony, Sárközy Kázmér Fehér, Somsich Pál Somogy; tiszáninneni ker. Paloczy László Borsod, Semsey Béla Abauj, Orosz Elek Ung, Piller László Sáros; tiszántúli ker. Kovács Ágoston Szatmár, Butykay Menyhért Ugocsa, Mihály Gábor Mármaros, Csernovics Péter Arad megyék követei; kerületekből: Vágó Ignác Jász-kun követ, kápt. részről: Meggyessy János váczai, Petrik Ignác fehérvári kanonokok; sz. kir. városokból: Paulovics János Nagyszombat, Pritelmayer József Pozsega, Henszlmán Soma Bártfa, Zsiga György Szatmár városok követei. 2) kerületi választmány a' megyei választások alhalmával történő kihágások érdemében: megyei tagok dunán inn. ker. gr. Ráday Gedeon Pest, Jankó Mihály Pozsony, Radvánszky A. Zólyom, Bossányi Simon Nyitra; dunán inn. k. Ghichy Kálmán Komárom, Zsoldos Ignác Veszprém, Bé assy Imre Vas, Gaál Ferdinánd Baranya; tiszáninn. ker. Bérczay Mihály Abauj, Lónyay Gábor Zemplény, Dráveczky Alajos Zemplény, Komjáthy Sámuel Torna; tiszántúli ker. Török Gábor Arad, b. Wenkheim Béla Békés, Kállay Ödön Csanád, Szeghő József Csongrád megyék követei; Horvátország részről: Osegovich Metell; kerületekből: Jozipovich Antal; káptalanoktól: Jekelfalusi Vincze pozsonyi kanonok; sz. k. városokból: Polzovics Gábor Ujvidék, Meszéna János Esztergom, Podhorányi Károly Eperjes, Csasz István Nagybánya városok követei.

Orsz. választmány az országgy. szállások iránt: megyei tagok dunán-inneni ker. Abaffy Arisztid Árva, Latinovits Károly Bács, Rakovszky Adolf Turóc, Andrassy Mihály Esztergom; dunántúli ker. Tallián János Somogy, Zsitvay József Szerém, Markovics Gusztáv Pozsega, Rohonczy Ignác Soprony, tiszáninneni ker. Fehér Lajos Heves, Lónyay Menyhért Bereg, Matyasovszky Boldisár Szepes, Semsey Albert Sáros; tiszántúli k. Hertelendy Miksa Torontál. Bónis Samu Szabolcs, Kiss András Krassó, Butykay Menyhért Ugocsa megyék követei. kerületekből: Oláh Miklós hajdu-követ; káptalanokból: Dresmiczer József győri kanonok; sz. kir. városokból: Neszter József Pozsony, Erdl János Soprony, Andaházy Imre Lőcse, Veigl József Temesvár követei. — Az elv maga, melynek létesítésére e' választmány kiküldetett, t. i. a' szállások bérének fizetése, összes akarattal lett határozattá, kivéven csupán 4 megyét, de ezek közül is 3 szivesen fizet, ha Pesten tartatik az országgy. ülés, 's teljességgel nem fizető megye csupán egy találkoztott.

Jul. 3án a' XXXik ker. ülésben a' szólásszabadsági üzenet hitelesített, a' fehéri petítiót illető üzenet újra szerkesztetni rendeltetett, a' szállások bére iránti üzenet köziratra bocsátatott, 's a' magyar nyelvet illető ujjal szerkesztett törvényjavaslat vizsgálattott. Ezen törvényjavaslat már több ízben módosított; most azon kérdés bocsátatván szavazat alá: általános törvény kell e' a' nyelv ügyében, vagy részletekre kiereszkedő? 27 szóval 19 ellen általános törvény és ismét új szerkesztés rendeltetett. Azután az ősiségjött vitatási szőnyegre mint már röviden jelentők. A' részletes vitatásokat legközelebb.

Jul. 4kén az ősiség tárgyában, miután már 33 megye, papság városok és kerületek szavazatával 12 megye ellenében elhatározottatott, hogy az ősiségben módosítás fog történni kerületi választmány rendeltetett, mely e' tárgyban véleményt 's javaslatot adjon. A' választmány tagjai a' jul. 6ki ker. ülésben hirdették ki 's következők: megyei tagok: Szentkirályi Móricz, Radvánszky Antal, Majláth György, Bezeredy István, Zsedényi Eduárd, Szemere Bertalan, Török Gábor, Karácsonyi László; kerületekből: Oláh Miklós; káptalanokból: Bezeredy Miklós, sz. kir. városokból: Aigner Ferdinand, Házman Ferencz.

Jul. 5kén országos ülés, melyben az elnök jelenté, hogy a' meg nem jelentek idezései már alá vannak írva; azután az előleges sérelmek és kir. előadások tárgyában 2ik üzenet és a' m. nyelv iránti üzenet vizsgáltattak. Az első némely stylaris észrevételek után meghagyatott, a' második iránt a' sokágú viták ismét megújultak. — A' jul. 6-ki orsz. ülésben ismét a' m. nyelv folytattatott, 's a' ker. üzenetelveire nézve megállapítottatott. A' vallás dolgában jul. 5kén kelt k. k. leirat egyes és országos ülésben kihirdetvén, némely követek azonnalkijelenték, hogy míg e' fontos tárgyban elhatározó végzést nem hoznak, semmi más tárgyhöz szólan nem akarnak. És így a' m. nyelv iránti vitakozás folytatása elhalasztatott. Jul. 7én a' választmány, mely iránt a' két tábla közt már megtörtént az egyesség, a' vallás. tárgyban érkezett resolutio által szükségessékké lett

változtatások végett, a' m. főrendektől visszakérte, s az országos ülésből kerületekbe utasított, hol egy megyei szónok előadására, a' kir. kegy. válasz el nem fogadtatott.

Jul. 8án. Felolvasatván a' vallástárgyban készült új felírás, és a' választmányról pon'tjának módosítása iránti üzenet, előbb a' 10-11ig tartott ker. ülésben, azután a' következő orsz. ülésben egy szóvaltoztatás nélkül helybenhagyattak, a' főrendekhez azonnal át is küldtven, ott köziratra bocsátattak. — Majdan közlendjük mind a' felírást, mind a' választmányi módosítást. Azután a' magyar nyelv iránti törvényjavaslat vizsgálata végeztetett el, melyre jövő számunkban az üzenettel együtt közlendünk.

Ha a' vallástárgyi felírat iránt a' főRR. az egyesülés létesül: az ülések két v. három hétre, míg a' terem rendezése végrehajthatik, fel fognak függesztetni, 's ez idő alatt a' különféle választmányok működnek majd kettőztetett szorgalommal.

(A' honigymölstenyésztes érdekében.) M. vázsonykői Zichy Miklós gr. ur ritka hazafisága mult évben azon kellemes helyzetbe hozá a' m. gazd. Egyesületet, hogy az ország néhány jelesb gyümölstenyészteit, példás törekvésök némi méltánylásaul, érdempénzekkel tisztelheté meg 's kedves elégtételül szolgált az Egyesületnek már is értesülhetni, hogy e' körülmény nem maradt némi hatás nélkül az illetők körében. Valamint pedig az Egyesületnek egyéb czélja nem lehet, mint az érdem kitüntetése által (főleg a' lelkészek 's néptanítók sorában) másokat is hasonló törekvésre ösztönözni: úgy közhivatásának 's édes kötelességének ismeri e' pályán mindegyre nagyobb körben fejteni ki munkásságát 's arányban a' gyarapuló érdemmel nyitni folyvást nagyobb mezt is a' kitüntetéseknek. Enne fogvást az Egyesület f. 1843. évbentizenkét ezüst-érdempénzt ohajt kiosztani; feltevéen, hogy illy számmal találkoznak e' kitüntetésre érdemesek. — A' jelen nyilvános felszólítás tehát azon szives kérelemmel intéztetik a' megyei és városi közhatalóságokhoz 's gazdasági fiók-egyesületekhez, miszerint azokat, kik a' gyümölstenyésztes terjedtebb 's rendszeresb üzésével nemcsak magánykörükben foglalkoznak, hanem mind faiskolák létesítése, mind ágak 's csemeték osztogatása 's a' köznépek vagy iskolai ifjuságnak a' gyümölcsfatenyésztesbeni oktatás által, ezen méltatlanul elhanyagolt ágát a' mezei iparnak az illető hatóság, vagy fiók keblében emelni törekszenek, kiszemelni 's a' m. gazd. Egyesületnek f. évi aug. 15keig az illetők e' levelek és bizonyítványok kíséretében bejelenteni méltóztassanak. Amugy is magából értetvén, hogy hasonló ajánlások alapjául egyedül valódi és pedig tettekkel tanusított érdem véteik az érdempénzek kiosztásánál, mindazáltal ez alkalommal is különös tekintettel azon jeles lelkészekre 's buzgó néptanítókra leendő az Egyesület, kik gyümölstenyésztesben a' tanulóifjuságnak rendes elméleti és gyakorlati oktatást nyújtanak 's faiskolák által a' nemesb és hasznosb gyümölcsök terjesztését előmozdítták. Minden e' tárgyban teendő jelentés 's közlemények, melyek magányuton küldetnének Pestre, a' titoknoki hivatalban fogadjatnak el, mely is f. julius végeig az egyetemi utcában 's téren Wenkheim b. n. 503. sz. alatti házában, azontul pedig üllői uton a' Köztelek szomszédságában álló gr. Károlyi házban található. Pesten jul. 1jén 1843. Török János, egyesületi titoknok.

(Magyar nyugpénzintézet.) A' legf. helybenhagyatást nyert magyar nyugpénzintézet, Lovász Endre, m. kir. helytartósági tanácsos 'sat. elnökléte alatt, f. évi jul. 2kán tartván félévi választmányi ülést, 1843. első félévi pénzállapota az intézetnek, melyet részletebben az igazgatóságnál 's intézeti pénztárhivatalnál is megtekinthetni, ezennel hivatalosan köztudomásul adatik. 1843. junius végén a' tagok alaptőkéje tett 257,479 ft. 33 kr.

ez intézet sajtó szerű tartalék-alapja pedig, mely 1842diki december végén 532,804 ft. 39¼ krból állott, 540,936 ft. 48¼ kr.

Összesen tehát 798,416 ft. 21¼ kr.

A' tagok száma ugyanekkor összesen 970. Valamint a' két tőke kamatai, úgy az intézet egyéb jövedelmei e' félévben összesen 38,512 ft. 6¼ kr. gyümölcsöztek váltóban. Az évi nyugdíjakra ellenben kívántatik:

8 tag, 13 özv., — árva számára 400 ftal 8,400 ft. — kr.
— „ 4 „ — „ „ 350 „ 1,400 ft. — kr.
3 „ 14 „ — „ „ 300 „ 5 100 ft. — kr.
1 „ 22 „ — „ „ 250 „ 5,750 ft. — kr.
16 „ 56 „ — „ „ 200 „ 14,400 ft. — kr.
5 „ — „ — „ „ 175 „ 875 ft. — kr.
— „ 117 „ 1 „ „ 150 „ 18,750 ft. — kr.

6	1	1	125	1,000 ft.—kr.
14	138	1	100	15,300 ft.—kr.
2	5	4	75	825 ft.—kr.
—	—	7	62f.30k.	437 ft.30kr.
1	4	14	50	950 ft.—kr.
—	—	5	37f.30k.	187 ft.30kr.
—	—	25	25	475 ft.—kr.
63	374	52		73,850ft.—kr.
Ügykezelési költségekre				2,000 ft.—kr.
Összesen				75,850 ft.—kr.

következéskép az 1843. első félévre 37,925 ft.—kr. mihez járul még korábbi határidőkre kiszolgáltatandó nyugdíjakra . . . 378¹/₂ft. 21 kr.

mihez képest a félévi költség tesz 38,303 ft. 21 kr. levonván ezt a . . . 38,512ft. 6¹/₄kr.

bevételből, 1843. jun. végén . . . 208 ft. 45¹/₄kr. pénztármaradék mutatkozott. A m. nyugpénz intézet választmányi üléséből. Budán, jul. 21kán 1843. Lovász Endre, intézeti elnök. Eötvös Pál igazgató. Várfly Károly, másodigazgató. Kajdáczy Ferencz, tollvivő.—

T. ns Somogy megyében Kaposvártól 1 mérföldnyi távolságra fekvő he t e si gyepen az idei löverseny sept. hó 15-én és következő napjain okvetlen meg fog tartatni. Melly alkalommal a reggeli órákban lóárverés, délután pedig osikók jutalmaztatása fog véghez menni. —

Zabolcs megye Junius 19-re a királyi kegy. előterjesztvények tárgyalásul kitűzött, s 3rom napig folytatva tartatott közgyűlése követi utasítást képező határozatának rövid vázlata imez: A' büntető's javító rendszer kidolgozására kinevezett országos választmány munkálata vétetvén tanácskozás alá, a' büntetésekről s' büntetésekről szóló rész V-ik fejezete 51 §a szerkezete helyett a' külön vélemény, a' hütlenség s' felségsértésről szerkesztés helyett a' külön vélemény pártoltatása határozottat el, az életveszéllyel fenyegető szükség esetében elkövetett bűnök büntetését érdeklőleg nem felmentő hanem enyhítő körülménynek tekintendők; a' gyermekek által elkövetett bűntettek megfenyítése szülék általi elmulasztása esetére, a' megfenyítés a' törvényhatóságok által eszközöltessék, s' az ilyeneknek figyelem melletti javításukra közintézetek álltassanak fel. Az olly köz tisztviselőknél, kik ellen megvesztetést, hivatalos visszaélés, köz számadások kezelésénél hütlenség eseteiben fogságot rendelő törvényczikely nyomán indittatik közkereset s' hivataluktól tüstént felfüggesztésük pártoltatott. A' megyék helyhatósági jogai épségben tartása, a' büntettek megítélés kori eljárás, a' katonai egyedeknek, ha a' polgári hatóság alá esőkel, avagy szabadsággal honlevő katonák, ha magokban vétkeznének is, avagy az egyháziak rendőri kihágása eseteiben bíráskodást érdeklőleg, a' külön vélemények pártoltatására utasítottak országgyűlési követeink. Zabolcs RR. a' magányrendszert, mennyiben az általa el-töröltetni pártolt halálos büntetésnek e' rendszer melletti rabságban találják fel egyes erősségét, czélszerűbbnek találták, s' ezen rendszer nyománi fogházak felállításáig s' e' rendszer foganatosításáig a' halálos büntetéseket fentartatni kívánják. A' katonai életmezést illetőleg, az országos közkivátnak az életmezés megszüntetése nélkül elég nem tételhetvén, miután e' megye RR. a' szállásolás s' laktanyázás feletti tanácskozást az életmezés-zeletti alkudozásoktól feltételezettnek, s' ezzel szoros kapcsolatban állónak találják, ő felsége alázattal megkéretik az iránt, hogy a' nemzetnek ő felsége által szentesített nyilatkozata folytán, knicstárát az életmezés megváltása iránti alkudozások megkezdésére utasítani kegyeskedjék annyival inkább, hogy az alkotatni czélba vett büntető törv.könyv, a' tisztviselők behajtásbani lehető hanyagsága ellen elegendő biztosítékot állítand fel. A' kir. városok szavazattal felruházatusukat érdeklőleg, mielőtt népességök arányában szavazati jogot nyernének, belsejüket rendezésében következő vezérelveket kívánják Zabolcs RR felállítani: a' kir. kamarától függetlenítettvén a' helyt. tanács felügyelése alatt álljanak, kir. biztosság helyett k.-bíró mint állandó főkörmányzói hivatal, alakittassék, a' tisztviselők ezen királybírák elnöksége alatt az összes polgárság befolyásával választassék minden előleges kijelölés nélkül, a' legtöbb szavazatot nyert két egyed nevé a' királybíró kijelentvén, azokat ufolag szavazatra bocsássa, egyenlő szavazatok esetében a' fokormányzó királybíró szavazata birjon eldöntő erővel; törvényszolgáltatás a' tanácsra, város közigazgatási dolgainak teljes nyilvánossággal elintézése a' tanács s' választott polgárságra ruháztassék. A' város gazdálkodási s' kisebb

politialis dolgait a' választott polgárságból's tanácsból kinevezettek felelősség terhe alatt kezeljék, eljárásukról a' közgyűlésnek, melly minden hónapban tartandó, jelentéssel tartozván, a' királybíró szükség esetén a' havonkint tartandó gyűléseken kívül közgyűlést hirdethessen, a' pénztárak megvizsgálásáról s' minden a' közigazgatási jogból eredő ellenörködésről rendelkezék. Ha a' k városok a' nemzetiséget és alkotványt veszélyeztethető tulnyomóságtól megóvó alapelvek alkalmazása mellett rendeztetnek, e' megye RR. a' k. városokat aránylagos szavazati joggal felruházatni kívánják, s' e' tárgyba tendő bővebb utasításadásra az ezen kérdés tárgyalására kinevezett kerületi választmány munkálata eredményét bevárván, a' munkálata elkészültével annak megküldésére utasítottak. A' tisztviselők kövételválasztásokat öldöklések vérengző csaták szintérvé alacsonyító, alkotványos szabadságunkat kora enyészettel fenyegető féktelenségek korlátozhatására következőkben utasította Zabölcs követeit: A' főispán a' választási határidő kijelölésével a' választás minden következményei bevégezteig a' megye kebelében személyesen jelenlenni, előtanácskozást tartani, kik iránt a' közbizalom nyilvánul, kijelölni köteleztessék, az előtanácskozásban megjelenők, azok gyermekeik s' 15-ös lépcsőn álló rokonaiak kijelölését nem igényelhetnek; ha felkiáltásból a' többség ki nem tűnik vagy bármely rész szavazatot szorgalmaz, a' választás titkos szavazásra, bocsáttassék. A' főkörmányz. a' köztöleménynek ellenszegülés, tetteges részrehajlás, pártoskodás esetére 5000 ftal büntetessék, tetteges pártoskodás hivatalvesztést is huzván inaga után; maga mellett pártokat szerző 3 évi, mások mellett pártoskodó 2 é. fogsággal, választási s' választási jogvesztéssel fenyeztessék, másokat csábításokra eszközül használó 2 évi rabsággal, 2000 ftig terjedő bírsággal, a' pártokat vezető 2 évi, zászlókat, felirásokat alkalmazó 3 évi fogsággal büntetessék. A' nyilván pártoskodóknak szállást adó, ételet italt elfogadó 100 ft bírsággal az erőszakkal összekötött lázongások esetére a' büntetéseket a' büntető törvényben kiszabott hasonló vétségek kétszeres büntetésével fenytitessenek, az illy tettekre buzdító pártfőnökök mint bujtogatóknak minden eredmény beszámítandó, választás helyén fenébbi tetteket elkövető fogságon kívül 2000 ftig terjedő bírsággal, ki szavazatokat vásárol, 500 f. s' 1 évi rabsággal, adományt elfogadó 100 ft. bírsággal félévi rabsággal, fegyvert, sértő eszközt hozó szavazási jog-vesztéssel 100 ft. bírsággal avagy 3 hónapig terjedő fogsággal, lerészegedő, szavazati jogvesztéssel, ki erőszakkal vagy esellel valakit szavazási jogától megfosztani igyekszik, 1000 ftig vagy 1 évig terjedő rabsággal büntetessenek. A' kicsapongások megfenyítése, szükséges elfogatások olly felsőbbbséget feltételezvé, melly az erredhető zavarok közt is tekintélyes háttással fellépni képes legyen, ezt pedig a' tisztviselők választáskori érdekelletésök miatt nem eszközölhetvén, az elnök több taggal egyetértőleg rendtartókat nevez, kik minden eseményt éber figyelemmel kísérvén, a' rendbontókat rendre utasítja, szükség esetén a' szolgálatjokra alkalmazandó megyei örökkel elfogattja, ezen rendtartóknak engedelmeskedni vonakodók 5 évig terjedő fogsággal fenytendők, ezen kötelességet 500ft. bírság alatt bárki is felvállalni köteleztessék, választás multával köteleztetése is megszűnén. Szavazatszedő küldöttség tagja pártoskodása esetén 6 hónapig terjedő fogsággal s' 1000 ft. bírsággal büntetessék. A' választók 18 éves koruktól összeírassanak, az összeírásból kimaradtak választási jogukat igazolni kötelesek, nem igazolhatás esetén 100 ft. bírsággal fenytendők, a' választó személyesen jelen lenni köteles, biztosságok nem fogadtatnak el. A' kövételválasztásoknál, miután ezek kijelöléstől nem függenek, törvénybeli szabályok áthágása esetére vizsgálat rendeltetik, érvénytelenséget következtető események nyilvánultával más kövételválasztatik Köztanácskozásokba erőszakkal fegyverrel rohanó lázadási büntetéssel, ártani nem kívánván de fegyverrel menő 500 ft bírsággal, lármaval, zajgással gyűlések rendes folyamát gátló főnök 1000 ft. bírság, 1 évi rabság, pártviv 500 ft bírsággal 1/2 évi rabsággal fenytitessék, elnök rendezarása avagy részrehajlása esetén kétszeresen bűnhösztessek köztanácskozási rendre az elnök felügyelni köteleztetvén, ha a' köz ügyvéd elnöki felhívására a' rendezarók ellen panaszt emelni vonakodnák, hivatala vesztésével lakoljon. (CV. köv.)

Sárosból. Eperjes jun. 20kán. Folyó hó 12kén s' folytatólag közgyűlésünk volt, melly a' k. királyi előadások megérkezével pótlék-utasításokkal foglalkozék. Ne titkolódzunk — a' propositiók váratlanok valának, mert mi sárosiak sokan magunk is idegenkedvén a' ha-

ladó kor eszméitől, ezeket még kevesebbé képzelhetjük olvashatni a' kormány szózatában. De e' szózat dicső tanúsága, miként honunk kormánytagjaiban magyar szív dobog, — miként szeretett fejedelmünk népatya. Virad, haladjunk! ez vala első szellemi mozgalminknak jelmondata; de e' mondat jobbadán siker nélkül hangzott el. kormányunk nem levén még akkor olly buzdítója a' nemzetnek; s' így mi csoda, ha a' szellem új irány csak azon megyékben fejlődött, ha a' korkérdések csak ott vertek gyökeret, hol a' véletlen nem gördített nagy akadályokat a' fejlődésnek, hol a' szellemek árja szabadabban csapkodtathatá hullámit. Részenkénti fejlődésünk legnagyobb érdemeit tagadhatlanul a' sajtónak köszönhetjük, de ez pártoskodásokat szült, nem vala általánosan irányadó, mert volt egy rész, melly azt hívé, miként a' sajtó utján fejtegetett eszmék ellenkeznek a' kormány akaratával. Most azonban nyilatkozott ez, nyilatkozott nemzetünk haladó szellemében, befolyásos szavai egyességre s' tette buzdítanak, miért hála neki, egy szerető nemzet halála. A' boldogító haladás zászlója ki van tűzve kormányunk által, s' így egy nemzet indignatiója méltány éri azt, kihaladni nem akar. Mi haladánk é, átlátja a' közönség, olvasván pótlékutasításinkat. Mielőtt részletesb vázolatához fognék, hallja a' hon politikai hitünknek némelly vonásit. Mi conservatívek vaticánk, mielőtt még a' conservatív mostani nevezetnek értelmét tudtuk volna, mi vérségünket a' tisztikarban 50 év óta majd szakadatlanul *conserváljuk*. Mondják némellyek: ám szolgálatok, csak ne az értelem kirekesztével. No de ki teher arról, ha a' testvér a' sógor nem bir annyi lelki tehetséggel? Hallottuk azt is: melly földbe örökre egy magvat vetnek, az elfajul; ha a' fajt nem változtatják, elkorcsodik a' vér. Ebben fekszik ugyan igazság, de az is igaz: hogy az én zsebem közelebb van hozám Pálénál. Azt is állítják, miként nem hivatalokban fekkének a' dicsőség, de hogy nem, hiszen sujtások nemzet vagyunk, s' bár ne legyen dicsőség, csak legyen hatalom, megelőgésünk. Hiszen ma, mint földesur, jobbágyomat le sem huzathatom, mint esküdőt pedig nem számlált 24ig csapatom, mint szolgabíró azonfelül hajduval járok s' hány értelme van még a' hatalomnak? Mi már elfelejtők a' philosophok sectáit, de még is ránk ragadt a' nagy Epicur neve, okos ember lehetett, mert azt mondják róla: tudta használni az életet. Az új magyarsággal sem bibelődünk, de fülünk azt mondja: hogy a' kényúr szó még is jól hangzik. De feledém — most a' kir. előadásokhoz: Ezek itt szabad irányuaknak kiáltattak kik mindenfelé azt trombitálják, hogy ezekben ben foglaltatik a' nemesek adóztatása, az ősiség eltörlesztési s' ki tudja még hányféle reform. elv. Mi azonban nem látjuk ezeket; szól ugyan az 1840: 15 t. cz. megváltoztatásáról, a' hitel-szilárdításról, kereskedésünk tágitásáról, s' t. ef. mellyekből némellyek az említett rémeket akarják következtetni; de hisz ott van a' k. előadásokban — servatis institutionibus — a' fizetés pedig s' ősiség eltörlesztése egyenesen belévág a' 1: 9ba, bár vannak olly átalakodottak (!) nálunk is, kik ezt tagadni merik. A' kir. előadások nyomán, kik azokat szabad irányuaknak tarták, így okoskodtak sokan: itt az idő, hol Sáros legnagyobb zavarba jövend: mert vagy erőtetve szabadelvűnek kell lennie, ezt hozván magával a' k. előadások szelleme; vagy ellenkezésbe kell jönie a' kormányval. Igaz ha előzvények állnának, s' fojtós alma lenne nyunkre de megfelelően, miként mi az itt ott kiáltozott szabadelműséget nem látjuk a' kir. előadásokban, mert — servatis institutionibus — tehát I: 9. — Intézkedésink im ezek: az orsz. küldöttségek munkálatit mi is fel akarjuk vétetni, de előzőleg magunk akarunk felettük bíráskodni; a' vgyei kicsapongásokat (legközelebbitisz- és kövételválaszt. saját megénk zavargásit sem palástolhatván) szigorún akarván korlátozni oda vélekedett: a' pótlékutasításokkal foglalkozó választmány miként a' birtokos kicsapongók, tehát többnyire csábítók 500 fnyi fizetés-sel büntetessenek. birtoktalanok pedig szavazhatási jog-nak örök elvesztésével. De a' méltányosak által ez arány-talan büntetésnek kiáltott, kik mondák: mi egy gazdag csábítónak 500 ft., ki egy kártyára ezeket teszen? s' tovább milly igazságtalan egy botlásért, egy felhevültségért, legszebb jogunktól örökre megfosztatni. — Mondák ugyanis ez ellen: ugy kell nekik miért hagyják magokat elcsábítatni; de a' többség oda vélekedett: hogy a' büntetések egyformán sujtás a' vétkest, s' a' vétek fokozatához képest bizonyos időkre, mindenki egyformán fosztassék meg szavazási jogától, a' csábítók azon felül az általok elcsábítottak homagiumait kénytessenek fizetni. Tisztujításokkor összeülendő rögtön fenytő törvénysekekről is vala szó; ezek tagjait ő felsége által ne-

vezeteln tervezé a választmány, de mondák: miként ő felsége illy törvényszéket csak a főispánok kezdeményével (initiatívájával) nevezhet, kik szinte pártot fejeivé válhatván, részrehajlók szinte lehetnek, azért előn fogadva: hogy két évvel választások e ölt megyeileg választassék 25 bíró, kiknek sorában a szomszédmegyék is részt vegyenek 's kik 1/4 ellen az alpörös, okát sem kénytelenítettven adni, kifogást tehessen. — (Folyt.)

Bácsbodrogi közgyűlés. Évnegyedes közgyűlésünk jun. 19ik napján kezdtvén elnöklő első alispánunk nyitványitá megnyitó beszédében, miként ezen gyűlés főtárgyai közülországygyűlési követinktől érkezett jelentésre készített választmányi véleményt előleg tanácskozás alá terjesztendi, a követi jelentés tehát közkívánatra fölolvastatván, szőnyegre kerültek a kir. előadások is, 's az ezekbeni korkérdési pontok a KK. és RR. nagyobb részétől közlekedéssel hallgataltatván, ezt követé az ezekrei választmányi javaslat, melly követinknek egy részben pótlékutatis gyanánt vala felküldendő. — A követi jelentés pontonkint levén a választmányi véleményben taglalva, az anyautasítás I. pontjának „a tisztekedési üdvözlések hü teljesítésének” megemlítése után, az igazolás — verificatio — iránti tudósításukban kifejték követink, hogy ámbár e részben utasítással ellátva nem valának időrovidség miatt ezt nem is kérhették, az igazolási indítványt ok is pártolák, melly jelentésre nézve, miután az igazolás által a megyei szabad választás törvényes jogaiban legkevésbbé sem korlátoztatván, különben is a hongyülésre képviselőketnem küldő megyék iránti törvényszerű intézkedhetés hiteles követi névlajstrom-készítést szükségle, e körülményekben a verificatiohoz járulás helyeseltetett. Tudósításuk II. pontja a kerületi jegyzők választatásáról hangzott, mellynek kapcsában kijelentett, hogy a megye erősen hiszi ugyan, miként a követ urak az anyautasítás 18. pontjához híven ragaszkodva a kir. városok részéről két kerületi jegyző-választás pártolására nézve ezek jogai kiterjesztésébe az egész törvényhozó testület elrendezéseig nem bocsátkoztak, arról még is, vajjon járultak e e tárgyhöz 's mikép? tőlük felvilágosító jelentés kívántatik jövődöre oda utasítatván, hogy a kir. városok iránti indítvány- kérdésekben a fölhívott anyautasítási pont irányát szorosan kövessék. — III. pontban az országos ülési valamint a kerületek naplójának gyorsírók általi vitele, 's nyilvánosság szempontjából, szabad országgyűlési újságnak kiadhatási eszközése jelentetik. A kerületi napló létrehozata tárgyában, ha annak vezetése magány-vállalkozók által is eszközölthetik, az elrendelendő kinyomatás, 's a megye részérei megszerzendés iránt semmi észrevétel sem forog fen, sőt ohajtatik, miszerint különben is azt szerkesztése után irnokai által azonnal lemasoltatva, jókorán közleni siesenek; hanem mi a szabad országgyűlési újságot illeti, miután az anyautasítás 17ik pontjában az előző könyvizsgálatnak országgyűlésen megállapítandó elvek szerinti indítványozására 's pártolására utasítással megbizattak, ugyanazoknak ellenképeni létesítendésére ne szavazzanak. Egyébiránt e követi tudósítás záradékára, mellyben kijelentetik követink részéről, hogy miután sejtelmük szerint ezután is kerülendek tanácskozás alá olly tárgyak, mellyek iránt szabályszerű utasítás nem adatott, mikre nézve azonban hamarabb foghatnak keletkezni határozatok mint kikérendő pótlékutatisatás érkezhethék, kéri a KK. és Rdeket, miszerint nekik általános utasítás adassék leginkább azért, hogy az előfordulandó illy esetekben a megye szavazat nélkül ne maradjon, ok pedig magokat illy körülmények között melly irányu elvhöz alkalmazni tudhassák? következő volt a választmányi vélemény: „E választmány a KK. és RR. előtt mint olly helyen, hol rendithetlen bizalommal lép föl, 's honnét viszont kegyes bizodalmat remél, egész őszinteséggel megvallja, miként az országgyűlési követ urak e tudósítási nyilatkozata „ne hogy szavazat nélkül maradjanak” olly figyelemre ébreszté e választmányt, mellynél fogva komolyan tanácskozva a KK. RR. k. határozata alá olly véleményt terjesszen, mellynek elfogadtatásával az illyes aggodalmat szülő esemény soha ne következhessek el, kivált jelenleg, midőn nemzetünk átalakulási kifejlődése 's józan haladásra épített reményei 's nézetei csak a nemzet olly igen kívánatos egyetértésétől 's egyesülésétől várhatók. Ezt jövődö létünk éltető elemeinek mondván a választmány, azt nemcsak törvényhozási pályán, hanem polgári viszonyink minden körülményeiben megőrizni legbuzgóbban ajánlja, ha társas életünk borutlan fenmaradását, ha édes honunk boldogító át-

a'akulását reményelni szeretjük. E vezérelvekből indulva — a követek közötti egyértelműség — béke 's egység szép szavait emlegeté a választmány, nehogy ennek hiányát megýenék honunk legnagyobb 's virágzóbb megyéinek egyike, szavazat nélkül maradjon, — mert sejdíteni sem tudhatja az illyképi meghasonlást ollyan követeiről, kik személyeikre nézve olly dicsően választáltak, kiknek hü eljárására megyénk a haza 's önérdekeit ősi alkotványa szellemében és irányában kiadott utasítás mellett olly bizodalommal ruházta fel. Következett a választmány véleménye, miszerint javaslá, hogy anyautasítás nemlétében, ha az előre nem látható esetek olly megoldhatlan neműek lennének, mellyekre nézve a követ urak egymással tanácskozás után nézeteikben semmikép sem egyesülhetnek, ez esetben megyei főispán ő méltóságával, mint Pozsonyban létezővel egyetemben tanácskozván, mellyik követnek nézeteihez ő csatlakozandik, azt ismerjék utasítás gyanánt, 's e szerint szavazzanak addig is, míg tüstint ide intézendő jelentésükre, innétetalán más hasonló esetekre is szolgálható bővebb pótlékutatisatást nyereendnek, ezen határozat azon esetre is kiterjesztetvén, ha az utasítás bár mellyik pontjának értelme vagy következtetése fölött a követek meg nem egyeznének, azon esetben pedig, ha főispán ur távolléte miatt vagy bármi más akadállyal fogva együtt nem érkezhethének, akkor hivatalban elsőb 's korban idősb követünknek L. K. másod alispánnak nézetei elhatározók leendvén, pótlékutatisatás gyanánt szolgáljanak. — Kilépvén ezután a sikra jelesnek, egymásután alaposan fejtegették, mikint bármennyire tisztelik is főispánok személyét 's méltányolni tudják ész- és tudománybeli jeles tulajdonit, 's nem ingadoz közöttük ez eddig iránta nyilvánított szép bizalom, még is e véleménynek nem hódolnak, részint azért, mivel e választmányi megbizást úgy vélik, a főispán ur maga is az innét következő kelleetlen felelősség, kedvetlen surlódások 's gyanúsító bírálgatások támadhatása tekintetéből elhárítaná személyétől, részint, mert iskolaszere függelen 's felekezés alá vette követeiket látni nem akarják, követink elsőbbségi különböztetését 's egyiknek másika fölöttiségét megállapítani épen ellenzik 's országos állásu lealacsonyításnak tekintik, 's valamint ezen elv tántorító hallatlanságán kívül a megye méltóságának 's befolyási főjogának nem díszes föláldozása nélkül el sem fogadható, ugy a célozlatot egység 's békének nem alapítására hanem egyenesen fölbonthatására irányozottanak nyilvánított, végre a választmányi vélemény mellett derekasan szónoklók azon kihívására: terjesszessék tehát elő czélszerűbb terv, melly a szavazat el nem maradását mindenkor biztosítsa, — az ki-zal vántatott felváltatni a választmányi javaslat, hogy miután a KK. és RR. anyautasításukban kimondák a fölvetet. i. conservatív jellembeni maradást, a követ urak utasítás hiányában véleményüket ehöz irányozva 's alkalmazva, mennyire lehetséges, sebes postán is kívánjanak pótlékutatisatást, — rövid időszaki lehetlenség esetében pedig, ha még is egymással ellenes véleményben maradván, egymás ellen szavazzának, a meggyét erről azonnal tudósítsák, 's meghasonlási vélemény-különbőségükről okokkal támogatott jelentést terjesszenek elő, melly szerint szigorú fontolatra vételvén előterjesztett nézeteik, megítélhessék a KK. és RR., mellyik vélemény kapcsolható inkább a megyei utasítás szelleméhez, 's ez esetben, ha szükség támadand, visszahívási jogukat gyakorlandhatják. E vélemény elfogadására már már hajlának a KK. RRkel egyesülten a választmány n'hány tagjai is, midőn fájdalom! egyik tisztviselő a most is szép számmal becsődített cortekek között bujkálva, — azokat az országgyűlési utasítás közgyűlés alkalmával betanított „maradjon” megújított kurjongatására böszíté, 's nem áttalott nyers erőt használni akarni ott, hol neki a szólásszabadsági díszes pálya, mellyre őt egy táblabíró utasítá, nyíltan állván, észszerű okokkal győzelmesen vihatott volna, — innét vesztve is dicsőséggel léphetvén le. — Azonban ezen utált tompa láрма nemes visszatorlásra, díszes szónoklatra, lángitván ollyanokat is, kik ellenkező véleményűeknek tartattak, számosan pártolák az ellenzéki véleményt, 's hála az értelmiség nemtőjének! tisztelet a részrehajlatlan elnöknek! nem a maradjon lármahang, hanem a szónoki többség véleménye mondatott ki határozatul, érdemlőleg bukván meg a választmányi javaslat. E legszebb győzelem az értelmiségé! — 's ki ebben részesült, a legnemesb polgári jutalmat nyeré leginkább akkor, ha tudta a titkos czé-

lokot 's tactikát, mellyet néhánynak hamis kinézése tervezett. — [Folyt.]

Szerbia.

(Választási utóhangok.) A megtörtént választás még semmi nevezetes eseményt nem szült ugyan; mindazáltal számos a panasz ellene. Fődolog az, hogy ezen választás csak annyiban különbözik a szeptemberben történttől, hogy most a védurat Lieven b. és Vascenko, azelőtt pedig senki sem képviselte, 's hogy a török részről Hafiz és nem Kiamil vala jelen; egyébiránt a magyar földre bujdosott szerbek, kiket Lieven maga siker nélkül igyekezett a megváltoztatott fermán elfogadására bírni, ezen választás ellen épen azon kifogásokkal élnek, miket az előbbeni ellen görđitettek. Legyen a dolog bármikép, annyi bizonyos, hogy miután a csupán elvekért küzdő orosz politika győzött, a néhány ezer elégületlen szerb hasztalan erőködik a győzhetlen végzet ellen; ezt az előrelátók már kezdik átlátni 's kiknek megengedtetik, lassanként visszazivárognak hazájokba. —

Spanyolország.

(A zendülés napról napra terjed. Espartero Valenciához közel.) Telegrafi sürgönyök szerint Vitoria, Valladolid, Estella, Guetaria, Luzena és Ubeda városok, egész őrségökkel együtt szinte a zendületi mozgalomhoz csatlakoztak, minek következtében Zurbano már Cervera alól is visszavonulni kényszerült. Espartero azonban mind e mellett is Montesaig nyomult már előre, 's csak 12 legannyira áll Valenciától, melly tört 20 óra alatt lépdelhetik át sergei. Egyébiránt csak lovassága van vele, 's gyalog hadereje csak egy nap mulva fog nyomába érkezhetni, mi azt látszik tanusítani, hogy eddig még nem találkozott ellenséggel, 's hogy ennél fogva Valencia tartományban nem olly közös még a zendülés mint Cataloniában. A baszk tartományokban még jobbadán csönd uralkodik; ellenben Valladolid föikelése igen komoly, mert hihetőleg egész ó Castiliát maga után fogja vonni. Mind e mellett is Valenciában fog e zendülés tulajdonképi sorsa végkép eldőlni, mert sokan azt hiszik, hogy Espartero sergeinek nagyobb része elpártoland, 's nem akarand honfi társival véres csatára kelni. Madridban csönd uralkodik ugyan, de egyszersmind általános szomorú levertség és bizalmatlanság, mert sok föbb családai annyira kapcsolatban vannak a külön pártokkal, hogy minden gyanu elől lehető legnagyobb elvonultsággal törekcsenek magokat biztosságra helyezni. Sok előbbkelő család már el is hagyta Madridot. Az angol követ is elakart szabadsággal utazni, de a londoni kormány megtagadá tőle az engedélyt. Espartero hadjárása sikerét azon körülmény rendkívül súlyosítja most, miszerint e zendülésben Spanyolország legifjeseb családai is részesültek, különben pedig Zurbano durva és vérengző nyilatkozványi is nagyon fölizgaták a kedélyeket. Coruna és Sevilla fölzendülése szinte nagymértékben aggasztja a kormányt, mert ezek egész Andalsiát, Galiciát és Asturiát fogják magok után vonhatni. Jelen körülmények közt igen bajos a kedélyek tulajdonképi hangulatát meghatározni, sőt még a hadsereg szelleme is olly ingatag, hogy egyik párt sem lehet iránta tökéletesen megnyugtatra. A Franciaországból visszatért menekvők ugyanis könnyen 3dik pártot alakithatának, melly szinte találna párthiveket, nemcsak Espartero, hanem a zendülők sergei között is. Valenciában Serrano fiatal táborfő vezérli a zendülőket, 's ha minden nagyobb város illy jeles főnökökkel bírna, ugy bizonyosan sok dolga lenne Esparteronak; így azonban általánoson megjegyezhetni, hogy a zendülők minden ponton nagy hiányában vannak az ügyes, tekintélyes és elszánt vezetőknek 's ez az, mi Espartero diadalát lehetővé teheti, melly különben igen ingatag alapon állana. Pamplonából katonaságot szállítottott Espartero Madridba, hol tartalékserget szándékozik alapítani, mi azt látszik tanusítani, hogy a baszk tartományok hűségében tökéletesen bizik; e hitét azonban keményen mngrendíté legujabban azon hir, hogy a katonaság tisztjei közt összeesküvés létezet, mellynek egyszerre több helyen kellett volna kiűtni. E fölfödözés következtében számos katonatiszt haditörvényszék elibe állítottott. — Malagában igen hatályosan működik a zendületi junta 's már Granadába is segédhadat küldé, melly önkéntesekből alakult. Az utczákon Ferdinand és Izabella régi zászlaját hordozák körül a mór háborúkból, mellynek látása legnagyobb lelkesülésre buzdítja a lakosságot. Malaga ostromára Van Halen táborfő biza-

tott meg, de még nem léphetett föl ellene, mert a' parasztság az egész tartományban fölzendült és fegyvert ragadott, 's ennek lecsönvesztése egész munkásságát igényli e' pillanatban. Ezenkül Sevilla fölkelése is nagyon nehezíti ügyét, mert löszereit és nehéz ágyuit az ottani raktárakból kellett volna kapnia. —

(Palencia és Santander is fölzendültek. Zurbanó Cerverába vonult.) A' zendülés folyvást terjed. Legujabban Palencia és Santander is nyilatkoztak már, Burgosban pedig Bayona táborfő vállalá el a' parancsnokságot, a' zendületi junta vezérlete alatt. — Zurbanó halomra akarta Barcelonát lödöztetni, de a' monjuichi parancsnok nem merészelt engedelmessé válni, mert Zurbanó Cerverába kényszerült visszavonulni a' zendülők seregei elől. Barcelona lakosi a' várost elhagyják, és sátorokban tanyáznak. —

A' *Moniteurben* legújabb telegraphi sürgönyök szerint ismét számos város állott a' lázadáshoz, köztük Pamplona (város és erősség) 's Cordova, Ceuta, Algeiras, a' san roquei tábor és Irun 's Frenarabia kivételével, az' egész francia határszél, 's így összesen Spanyolország 48 tartományi közül 31 a' zendüléshez állott 's csupán 17 van még Espartero mellett 's ezekben is sok már a' lázító. Barcelonából jul. 1én indult telegraphi sürgöny szerint Lopez, Caballero és Serrano, mindnyájan Lopez ministerségének tagjai ideiglenes kormányt kiállítottak ki Barcelonában, mellynek első tete volt Esparterot (ki magát már lemondásra határozta el) hazaárulónak 's a' kormányzóságtól megfosztottnak nyilatkoztatni. Más telegraphi sürgöny szerint Espartero a' belügyek ministerét csupán azért hivatá Madridból főszállására, hogy neki Spanyolorsz. kormányzóságról lemondását általadja.

Törökország.

(Ujonzállítás. Albrecht porosz k. hg. A' jezuita kolostort a' nép feldúlja.) Reschid pasa, folyvást tartó gyöngékedése miatt nem mehetett Drinápolyba, hova küldve volt, minthogy pedig e' fontos tartományt kormányzó nélkül nem hagyhatni, az ideiglen Said pasára bízott, ki egyszersmind a' Drinápoly mellett táborozó 40,000 főnyi sereg parancsnokává lett. A' nagyon megfoglyatkozott ezredek számára jelenleg a' tartományok ujonzokat állítanak, minthogy pedig ezen szép, de egyszersmind legsúlyosb kötelességgel csak a' török nép tartozik, az általa nagyon sokat szenved. Albániában annyira ment a' katonaiállítástól vonakodók ellenszegülése, hogy erőszakkal kelle őket a' kötelesség teljesítésére kényszeríteni. — Albrecht porosz k. hg. egyiptusi útjából jöven jun. 13án a' vesztég-intézetet elhagyá 's nemsokára a' tüzérség hadi mutatónyait szemlélte, mellyek tiszteletére adattak. A' török tüzérség ugyanis porosz ezredek vezérlete alatt bámulatos tökélyre vitetett. — Az alsóbb rendű török nép

a' kath. püspököt el akarván Scutariból távoztatni, aljas kicsapongások közt feldúlá az ottani jezuita kolostort. E' miatt a' porta a' scutari pasát, ki e' zavarpartolásának gyanujába esett hivatalától elmozdítá 's Konstantinápolyba idézte; utódjaul pedig Ozman pasát nevezte.

Oroszország.

(A' görög papság a' nyugati kerületekben folyvást szaporítatik. Rendelet szibériai száműzöttek iránt.) Lengyelország nagy benyomást okozott a' görög pópák alkalmaztatása iránti legújabb rendelet; az orosz kormány ugyanis nagy pénzüsszeget rendelt azon pópák fizetésére, kik a' néhai Lengyelországban bárhová alkalmaztathatnának. Ez által számos görög egyház alapítatik, mert alig van valahol néhány ó hitű lakos, azonnal pópát rendelnek számukra, 's az egyház nőten nő. Az orosz politika igen következetes; terveinek lassu foganatosítása mellett egyszersmind a' római sz. szék barátságát igyekszik magának biztosítani, 's hogy ezt valószínűleg elérjék, abból gyanítható, hogy a' varsói érsekség kormányzójának közbenjárására a' sz. szék az ottani egyháznak bucsuszabadítékot adott. — A' lengyel bányamivelés körül tett felföldözések következtében az egész lengyelországi bányágy megvizsgáltatni rendeltetett. — Mihály nhg. jun. 16án utazásnak indult Németországba, az emsi fűrdőben nejevel 's gyermekeivel fog találkozni. — Jun. 17ki rendeletnél fogva az egész orosz fegyveres nép a' minap Lembergben áttartásban elhunyt tábornok Wittgenstein hget 3 napig gyászolta. — Ö fels. a' czár megerősíté a' szibériai ügyeket igazgató 's Pétervártól levő biztosság azon határozatát, miszerint minden kelet-szibériai lakos, ki lyá nyát vagy nőrokonát valamely Szibériába száműzött-hez nőül adja 's ezt házában munkával foglalatostkodatja, bizonyos pénzüsszeggel ajándékozassék meg.

Külföldi elegyhir.

Granada. Alvarez táborfő, ki 14 napig siker nélkül ostromlá e' várost, hivatalától megfosztván, helyére don Facundo Infante nevezteték ki Granada főkapitányává. — Van Halen is visszaonult már Granada elől, honnan azonnal fegyveres csapatok indultak a' tartomány fölzendítésére, 's reménylik, hogy rövid idő múlva Madrid előtt is lobogni fog már a' forradalmi zászló. Cadizot kivevén, egész Andalusia fegyvert ragadott a' kormány ellen, 's e' példát egész Asturia és Castilia azonnal követé. —

Cartagena. A' kormányzó az elégületlen lakosokat kiüzé a' városból; ezek azonban katonasággal egyesülten csakhamar visszatértek, 's most 3 ezer főnyi csapattal ostromolják a' várost. — A' kormány részén már csak Aragonia, Estremadura és Mancha tartományok buzognak. —

Valencia. A' kormányt itt is nagy csapás érte, Ramon Narvaez jeles táborfő ugyanis magára vállalá a' zendületi seregek vezérletét, 's példáját rögtön több kitűnő haditszt követé, minek következtében most már tapasztalt bajnok vezérekkel is el van a' zendülés látva. Prim Leridáig kényszeríté visszavonulni Zurbanot. —

Barcelona. A' mérsékpártiak még mindeddig sem nyertek parancsnokságokat, mert Prim nem bizik bennök, a' junta lödöztetéssel fenyegeti már a' monjuichi erősséget, mi mindenestre nagy merészséget tanusít, mert e' magas föllegváról könnyen halomra lödözhethet a' várost; a' seu- de- urgeli kormányzó is a' barcelonai junthoz csatlakozott. Leginkább azon körülmény mozditja elő a' zendülést, miszerint a' pénztárakat mindenütt lefoglalák a' forradalmi junta, 's így a' kormány majd katonáit sem fizetheti. —

Madrid. Luchana ezredet testőrséggé emelé Espartero, de e' czim nem igen csilapítható le az ezredet, melly a' hadi pénztár kirablásával fenyegetőzött, ha zsoldját nem fizetik ki. Espartero tehát havi zsoldot adott ki e' katonáknak, 's rakoncziatlanságukat még csak meg sem meré fenyeíteni. Általányosan mondhatni, hogy a' kormány hadseregénél igen rossz szellem uralkodik, 's naponkint újabb hírek érkeznek egész csapatok elpartolásáról. Serrano táborfő, ki Lopez alatt hadminister volt, gyakran tanácskozik a' francia követséggel, mi ismét azt tanusítja, hogy francia befolyás intézi e' forradalmat, mellynek kimenetelét még csak sejtőtőleg sem jósolhatni meg. — Ehhez még azon baj is járul, hogy Havannában a' szerccsenek föllázadtak.

London. Az alsóházban még folyvást az irlandi fegyvertörvényt vitatják. Ez alatt O' Connell izgatását hatályosan folytatja, 's kifejezésiben napról napra fenyegetőbb kezd lenni. Amerikából a' repeal előmozdítására legújában ismét hatezer font sterling érkezett Irlandba. — A' kormánylapok indulatosan vádolják a' spanyolforradalom miatt Franciaországot, melly, véleményük szerint, erőszakkal Aumale hget akarná a' spanyol trónra emelni. —

Paris. Joinville hg fiatal nejevel Brestbe érkezett, 's kevés nap múlva Neuillybe jövend, hol már Aumale hg is megjelent Algirből. — A' júliusi ünnepekre 200 ezer frankot szavazott a' követskammer. — S. Antoine külvárosban új börtönt építenek, a' magányrendszer elvei szerint. E' börtön 1200 szobát foglaland magában, ötödfél millió frankba fog kerülni, és ugy leendő építve, hogy egy tisztviselő egyszerre mind az 1200 szobát szemmel tarthatja. Ez épület egy év alatt készülni fog. —

Peking. Pottinger benyujtá elbocsátatási folyamodását, de a' kormány alkalmasint nem fogja azt elfogadni. — Malcolm ezredes a' helyben hagyatott békeszerződéssel már megérkezett. —

ÉRTESÍTŐ.

Gőzhajók járása.

indul: **Pestről Pozsonyba 's Bécsbe** mindennap egy gőzös regg. 8 órakor 's minden szerdán és vasárnap reggel egy rakhajó. — **Bécsből Pozsonyba 's Pestre** szinte mindennap egy gőzös délutáni 2 órakor, ezenkívül minden vasárnap és csütörtökön egy rakhajó. — **Pestről Zimony 's Orsova** felé majus elejétől october végeig, hajnalkor hetenkint kétszer (vasárnap és csütörtökön) **Ujvidék** felé minden kedden, **Mohács és Eszék** felé minden pénteken egy utasi gőzös; végre **Zimony és Drenkova** felé minden vasárnap és csütörtökön, az alduháza mindenkor regg. 4 órakor. E' fölött Pozsony és Bécs közt mindennap megfordul **Bécs** nevű gőzös. Erkezik: **Pestről Bécsbe** 's viszont mindennap; **Orsova és Zimonyból Pestre** minden vasárnap és csütörtökön.

Pápán megjelent 's Pesten Eggenberger- 's fiánál kapható:

Latin-nyelvtan

lépesónkénti gyakorlatokkal 's olvasókönyvvel. Ref. iskolák számára készitette **BOCSOR ISTVÁN** ny. r. tanár. **Harmadik folyamata.** Ára 1 for. 20 kr. e. p.

Mai lapunkhoz mellékelve szétküldetik mélt. Széchenyi István gr. ur felszólításaa' pesti kikötő ügyében.

Szerkeszti Helme szy. — Nyomatok Trattner-Károlyi betűvel, urutca 453.

Ugyanott megjelent és kapható:
SZÁMVETÉSI KEZKÖNYV.

Magány- 's nagyobb iskolákban használatra készitette
BOCSOR ISTVÁN ny. r. tanár.

A' latin nyelvtan első s második folyamatai szinte kaphatók a nevezett helyeken amaz 40, ez 50 pgő kron. 1—2.

A' sóvári k. sóhivatalnál egy második sómázsamester állomása évi 300 ft. szállás, 8 öl tűzifa 1 1/2 mázsa só 16 mérő rozs, 6 mérő buza fizetéssel, és 200 p. fr. biztosságnuyjtás kötelessége mellett ujon rendszeritettett.

Azok, kik ez állomást megnyerni kívánják, illőleg ellátott folyamodásaikat a sóvári sóhivatali főigazgatóságnál 6 hét alatt nyujtsák be. 2—3

Szabad kir. Kassa városa részéről közhírré tétetik, hogy kebelbeli színház 1843. évi nov. 15ő napjától, egy, a' vagy több évre is, kötendő szerződés mellett alkalmas vállalkozónak kiadandó.

A' színházért ugyan semmi haszonbér nem kívántatik, azonban a' kötelezésnek egyik főfeltétele, hogy a' vállalkozó, a' hatélti hónapra a' helybeli közönség igazságos kívánatának voltaképen megfelelő dal- és

színész társaságról gondoskodjék. Ennél fogva mindazok, kik a' kérdéses színház abbéli ellátását magokra vállalni szándékoznak, e' részbeni ajánlatuk, f. évi jul. 16kátig, ezen város tanácsának leendő beadására, egyszersmind a' felvállalandó ebéli kötelesség teljesítése iránti biztositéknak előmutatására, ezennel felhivatnak.

Kassán maj. 26kán 1843ban. 3—3